

importance of timely detection creative abilities in preschool children Oligophrenic and the development with the help of non-traditional techniques of painting. The analysis of research of scholars and teachers of creativity in children was made, the classification of creative thinking in the practice of figurative work was analyzed. We consider the theoretical and practical importance of timely detection of creative abilities and determine the cause of the need, the importance of the development of such skills by the means of expressive activities which contribute to the correction of abnormal mental development of children and the creation of favorable conditions for remedial training and education.

It emphasizes on the importance of awareness olihofrenoteacher in the types of creative abilities of mentally retarded children for creation of the necessary conditions for teachers, remedial methods and techniques of training and education that promotes positive dynamics of the development and successful correctional education without errors. The important role of creativity is revealed, as a first step to successful correctional education. It is proved that one of the most important types of creative activity is the edrawingby unconventional techniques? It supports the health of mentally retarded preschool children and promotes creative thinking.

Keywords: Correction training olihofrenoteacher, mentally retarded children, creativity, creative thinking, innovative technics of drawing.

Стаття надійшла до редакції 28.10.2014 р.

Статтю прийнято до друку 08.11.2014 р.

Рецензент: д.п.н., акад. Синьов В.М.

УДК:376-056.36:91

УДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ, ПРОГРАМ ТА ПІДРУЧНИКІВ З ГЕОГРАФІЇ ДЛЯ ДОПОМІЖНИХ ШКІЛ В УКРАЇНІ (1970 – 1990 рр.)

Головата А.О.

Актуальним питанням сьогодення є розроблення концептуальних науково-методологічних засад формування змісту освіти дітей із особливими освітніми потребами. Важливу роль у навчально-виховному процесі спеціальних шкіл, а також у розв'язанні питань соціалізації їхніх вихованців відіграє географія. Цей предмет посідає провідне місце серед шкільних навчальних дисциплін, які надають дітям із інтелектуальними вадами систему знань про навколишній світ, природу, суспільство, господарство своєї країни, сприяють формуванню підґрунтя наукового світогляду, розвитку пізнавальної діяльності та вихованню в учнів любові до Батьківщини. Прогнозування тенденцій розвитку географічної освіти розумово відсталих школярів на сучасному етапі в Україні можливе завдяки глибинному історико-педагогічному аналізу методологічних та методичних підходів до навчання географії та навчально-виховного процесу в допоміжній школі.

В історії розвитку теорії та практики навчання географії дітей із інтелектуальними вадами детального вивчення потребує етап, що охоплює 70 – 80-ті роки ХХ ст. На той час практична реалізація освітньої політики в Україні належала до повноважень Ради Міністрів УРСР, Міністерства освіти УРСР, а також обласних, районних та міських відділів народної освіти при обласних, районних і міських радах народних депутатів. З метою поліпшення навчання, виховання й культурно-побутового обслуговування осіб із психофізичними вадами видається низка освітніх нормативних документів, а саме: Постанова Ради Міністрів СРСР «Про заходи щодо подальшого покращення навчання, працевлаштування та обслуговування осіб із дефектами розумового та фізичного розвитку» (1975); Постанова Ради Міністрів УРСР «Про деякі питання роботи спеціальних шкіл-інтернатів для дітей з дефектами розумового і фізичного розвитку» (1976); «Положення про спеціальну загальноосвітню школу-інтернат (школу) для розумово відсталих дітей (допоміжну школу)», затвердженого Міністерством освіти УРСР (1976); наказ Міністерства освіти УРСР «Про впровадження диференційованого навчання в допоміжних школах Української РСР» (1980) тощо [1]. Саме ці урядові документи зумовили позитивні зміни у структурі та змісті курсу географії, вдосконалення методики його вивчення в допоміжній школі: у педагогічну практику активно запроваджуються нові навчальні плани й програми, виходять друком підручники та методичні посібники.

Типовим навчальним планом допоміжних шкіл, затвердженим наказом Міністра освіти СРСР від 25 травня 1969 р., на навчання географії відводиться чотири роки (5–8 класи), збільшується кількість годин на вивчення географічного матеріалу (68–70 год. на рік). В основу плану покладено вимоги до змісту освіти в допоміжній школі, які були актуальними на той час: 1) посилення загальноосвітньої підготовки, що необхідна випускникам цих навчальних закладів у суспільному житті та праці; 2) відведення значного місця професійно-трудова підготовці; 3) посилення розвивального та коригуючого напрямків освіти [2]. Потреба вдосконалення географічної освіти розумово відсталих школярів зумовила внесення змін до програми з предмета. 13 листопада 1970 р. Коллегією Міністерства освіти СРСР було ухвалено Типову програму з географії для допоміжних шкіл, що визначала для кожного класу чіткий зміст та обсяг навчального матеріалу, а також певні завдання щодо його засвоєння [5]. Ця програма з невеликими змінами, уточненнями та доповненнями (1977, 1980) проіснувала майже до середини 1980-х років [3; 4].

Програма з географії для допоміжних шкіл 1970 р. була побудована відповідно до принципів доступності, концентричності, повторюваності, систематичності, послідовності у навчанні, корекційної спрямованості, індивідуального та диференційованого підходу, зв'язку теорії з практикою та наочності. Це сприяло поліпшенню якості географічних знань і вмінь учнів, їхньої підготовки до майбутньої трудової діяльності та самостійного життя.

У пояснювальній записці до програми спостерігаємо тенденцію до розширення мети навчання розумово відсталих школярів. Було зроблено наголос на ознайомленні розумово відсталих учнів із об'єктами та явищами географічного середовища, формування в них умінь розкривати причинно-наслідкові зв'язки, працювати з картографічним матеріалом, користуватися географічними приладами тощо. Зміст географічного матеріалу, поданий у програмі, був спрямований на виховання в школярів національної гордості та любові до своєї Батьківщини й природи свого краю, поваги до праці. Дедалі більшого значення набуває корекційно-розвивальна спрямованість навчання розумово відсталих дітей.

Типова програма передбачала нову структуру шкільної географічної освіти:

5-й клас – «Початковий курс фізичної географії» (70 год);

6-й клас – «Природа нашої Батьківщини» (70 год);

7-й клас – «Географія материків» (68 год);

8-й клас – «Географія СРСР» (68 год).

У межах кожного навчального курсу програмний матеріал був розподілений на розділи та теми, за якими надавалася відповідна географічна номенклатура. Рівномірний розподіл навчального матеріалу за роками навчання сприяв ліквідуванню перенавантаження, більш якісній систематизації поданої інформації.

У п'ятому класі під час вивчення «Початкового курсу фізичної географії» приводилися в систему всі отримані в молодших класах початкові уявлення та поняття, основою яких були безпосереднє спостереження у природі та ознайомлення з місцевістю в найближчому оточенні. В цьому курсі учні опановували знання з таких тем, як: орієнтування на місцевості, форми поверхні землі та вода на землі, від виду місцевості до плану та карти, земна куля, теплові пояси на земній кулі, картини природи та життя населення на земній кулі. Визначено практичні вміння та навички, якими мали оволодіти учні п'ятого класу, а саме: вести спостереження та фіксувати дані про температуру повітря, напрямок та силу вітру, опади та хмарність; читати календар погоди за день, місяць, сезон, рік; орієнтуватися на місцевості за компасом та сонцем; складати за заданим масштабом план класної кімнати; розрізняти частини річки, гори, пагорба; визначати сторони горизонту; читати умовні позначки, показувати частини світу й океани на карті тощо.

У шостому класі за програмою вивчалися такі розділи географії СРСР: карта СРСР, природа СРСР (полярна зона, тундра, лісова зона, степи, пустелі, гори СРСР, субтропіки). Під час вивчення цього курсу в школярів закріплювалися та розширювалися знання, вміння та навички, отримані в п'ятому класі: навички практичного орієнтування, спостереження за погодою та їх фіксування тощо. Програма рекомендувала низку практичних робіт із географічними картами (фізичною, природних зон СРСР, контурною). Практичні роботи передбачали завдання зі знаходження своєї країни на картах, різних географічних об'єктів на фізичній карті СРСР та карті природних зон СРСР.

Шкільний курс сьомого класу охоплював вивчення наступних розділів: короткі відомості про Землю, Сонце та Місяць; географія материків (короткий огляд). Практичні роботи в цьому класі були спрямовані на формування в учнів умінь визначати географічне положення материків на глобусі та географічній фізичній карті півкуль, складати описи природних умов материків за певним планом, знаходити на політичній карті світу держави, що вивчалися за програмою, та їхні столиці, визначати їхні державні кордони на контурній карті.

Під час вивчення у восьмому класі курсу «Географія СРСР» учні знайомились із загальним оглядом природних умов СРСР та союзних республік. Загалом у шкільній освіті дітей із інтелектуальними вадами посилювалася увага до краєзнавчої роботи. З огляду на це у восьмому класі передбачалося вивчення своєї області, району з метою підвищення якості географічних знань дітей про рідний край, його природні ресурси. Знання, отримані на уроках, під час екскурсій на природу та на місцеві підприємства підвищували інтерес розумово відсталих школярів до географії, а головне – у подальшому допомагали їм у працевлаштуванні та самостійному житті.

Позитивним у цьому курсі було значне розширення матеріалу з географії союзних республік. Так, під час вивчення розділу «Українська РСР» передбачалися наступні теми: географічне положення, населення, столиця, природні умови та багатства, промисловість, сільське господарство, Кримський півострів, сприятливі умови для оздоровлення робітників на Чорноморському узбережжі, судноплавство на Чорному морі, міста-герої (Одеса, Севастополь). Однак через обмеженість часу на вивчення цього розділу (лише 6 годин) та спрямованість змісту навчання на виховання в учнів любові до Радянського Союзу як своєї Батьківщини національному вихованню не приділялося належної уваги: не розв'язувалися в повній мірі завдання виховання у розумово відсталих школярів любові до рідної землі, її історії, поваги до свого народу, бережливого ставлення до національного багатства країни, мови, культури, українських традицій і головне - формування свідомого громадянина-патріота УРСР.

Практичні роботи, передбачені у випускному класі, були спрямовані на формування в учнів умінь не тільки знаходити й показувати на політичній карті СРСР державні кордони та столиці союзних республік, а й надавати нескладні характеристики їхніх природних умов і багатств (із використанням фізичної карти), розповідати про основні види промисловості та сільського господарства в кожній союзній республіці.

У програмі з географії 1970 р. було чітко окреслено можливість організації диференційованого та індивідуального підходу до навчання розумово відсталих школярів. Так, для учнів, що відстають у засвоєнні географічного матеріалу, визначався той мінімум географічних назв та понять, нижче від якого позитивне оцінювання успішності вже неможливе.

Програма націлювала вчителів географії на широке залучення міжпредметних зв'язків та тісну взаємодію із позакласною виховною роботою. Окремо наголошувалося, що розширенню та поглибленню географічних знань та умінь розумово відсталих учнів сприятимуть краєзнавча робота, опрацювання матеріалів екскурсій, організація спостережень за погодою, змінами в природі та інші роботи, що проводяться в позакласні часи.

З 1986/87 навчального року з метою удосконалення трудового навчання розумово відсталих школярів та їхньої соціальної адаптації термін навчання в допоміжних школах було подовжено до дев'яти років. Відповідно до цього протягом 1986–1989 років здійснено перехід на нові програми, зокрема й з географії, що були рекомендовані як типові Головним управлінням шкіл Міністерства освіти СРСР. Вивчення географії було перенесено з шостого по дев'ятий класи. Зміст навчального географічного матеріалу та кількість годин на його опанування залишилися практично без змін.

Важливою складовою поліпшення шкільної географічної освіти на початку 1970-х років стало створення підручників та навчально-методичних посібників із географії для допоміжної школи. У 1973 р. виходять друком нові підручники: «Географія для 5 класу» (В. О. Грузинська, Т. Й. Пороцька, Г. Й. Скрябіна), «Географія для 6 класу» (Т. Й. Пороцька, В. О. Грузинська), «Географія для 7 класу» (Г. Й. Скрябіна, Т. Й. Пороцька).

За структурою нові підручники з географії склалися з навчальних текстів, позатекстового компоненту та додаткових текстів для читання. Їхній методичний апарат відповідав психічним та віковим особливостям розумово відсталих дітей. Написані вони були доступною мовою, містили карти, графічні зображення, ілюстрації природних явищ та об'єктів (переважно чорно-білі), що значно полегшувало сприймання, розуміння та запам'ятовування навчального матеріалу. Вдосконалена система запитань для повторення вивченого матеріалу сприяла узагальненню й систематизації отриманих учнями знань та вмінь. Наприклад, після вивчення теми «План і карта» в підручнику з географії для п'ятого класу було подано такі запитання й завдання для повторення: 1) Чим відрізняється план від малюнка? 2) Що треба знати для креслення плану? 3) Знайдіть масштаб на плані місцевості в альбомі карт. Для чого він потрібний? 4) Чим відрізняється карта від плану? Як на карті позначено напрями? 5) Як на карті зафарбовують поверхню Землі і воду? 6) Якими умовними знаками позначають на карті кордони, міста залізниці? Відгадайте загадку: «Країна без людей, міста без будинків, ліси без дерев, море без води».

Підручники з географії першої половини 1970-х років відрізнялися від попередніх видань більшою систематизованістю у викладенні програмного матеріалу. Проте були в них і недоліки, передусім те, що їхній зміст не завжди узгоджувався зі структурою та змістом шкільного програмного курсу. Наприклад, географічний матеріал, що за програмою вивчався у восьмому класі, був розміщений у підручниках для шостого та сьомого класів. Тож учні були вимушені при вивченні деяких тем працювати за двома підручниками для попередніх класів, що значно ускладнювало вивчення курсу «Географія СРСР».

Ситуацію було виправлено в другій половині 1970-х років з виданням підручників з географії для кожного класу допоміжної школи, складених відповідно до змісту програми. Учні восьмого класу отримали можливість працювати за підручником Г. Й. Скрябіної, Т. Й. Пороцької, Ю. М. Покопцева «Географія СРСР» (1975). Виходять друком також підручники з географії українською мовою: для 7-го класу – «Географія материків» (Г. Й. Скрябіна, В. О. Грузинська, 1977), для 5-го класу – «Фізична географія» (Г. Й. Скрябіна, В. О. Грузинська, 1979). Ці підручники зазнали низки позитивних змін, зокрема було вдосконалено систему запитань і практичних вправ для засвоєння та повторення навчального матеріалу в кінці параграфів, уперше з'явилися кольорові додатки (географічні карти та малюнки). Однак через малі накладки більшість учителів географії допоміжних шкіл із українською мовою навчання продовжували працювати за російськомовними виданнями. Це ускладнювало роботу з підручником на уроці та самостійну підготовку школярів й негативно позначалося на якості географічної освіти дітей із інтелектуальними вадами в Україні.

Заполітизованість змісту навчання розумово відсталих учнів у розглядуваний етап спостерігалася і в практиці навчання, і в методичній науці. Характерною рисою тогочасних підручників з географії стало посилення ідеологічної спрямованості – географічні знання в них викладалися у зв'язку з практикою комуністичного будівництва.

Відповідно до програми 1986 р. планувалося перевидання підручників. Однак до кінця 1980-х років узгодження змісту підручників із чинною програмою вдалося здійснити лише частково. У 1987 р. було видано підручник

для сьомого класу допоміжної школи «Географія материків» Т. І. Пороцької та Г. Й. Скрябіної, складений відповідно до чинної програми з урахуванням вікових та психофізичних особливостей розумово відсталих учнів. Його автори перед вивченням кожної теми передбачили роботу з глобусом та картою, що значно стимулювало розвиток у розумово відсталих дітей мислення, пам'яті, уваги, закріплювало набуті знання та вміння. Підручник складено із дотриманням принципу корекційної спрямованості навчання. З цієї метою авторами передбачалися: дрібне, поетапне викладання географічного матеріалу (параграфи невеликі за обсягом); опора на існуючий в учнів практичний досвід; достатня кількість практичних вправ для засвоєння та повторення навчального матеріалу; раціональне використання ілюстративного матеріалу – його зручне розміщення та зв'язок із текстом. Реалістичне кольорове виконання наочності адекватному сприйняттю розумово відсталими школярами географічних об'єктів та природних явищ. Для інших класів перевидання підручників не було здійснено. Тож вивчення курсу географії відбувалося за підручниками, що не відповідали новій структурі шкільної географічної освіти.

Межа 1970 – 1980-х років ознаменувала пошуками активних форм і методів викладання географічного матеріалу, вдосконаленням засобів наочності тощо. Особлива увага приділялася створенню в школах-інтернатах географічного кабінету, географічного майданчика, краєзнавчого куточка для проведення навчальних занять та позакласної роботи. Урізноманітнювалися використовувані на уроках навчально-наочні посібники, що безпосередньо стосувалися вивчення природи: картини, таблиці, колекції мінералів і гірських порід, зразки корисних копалин тощо. На той час актуалізується питання вивчення географії на основі широкого застосування різноманітних технічних засобів навчання, зокрема діафільмів та кінофільмів.

У ці роки дедалі зростає кількість допоміжних шкіл, які за матеріальною базою та обладнанням навчального процесу були зразковими. Серед них допоміжні школи № 15 та № 116 (м. Київ); допоміжна школа № 55 (м. Харків) та ін. У цих навчальних закладах якість географічної освіти розумово відсталих учнів відповідала вимогам часу.

Загалом аналіз та узагальнення урядових документів, навчальних планів, програм та підручників із географії для допоміжних шкіл свідчить про те, що етап 70 – 80-х рр. ХХ ст. не можна оцінити однозначно. З одного боку, на цьому етапі відбувалося оновлення географічної освіти учнів із інтелектуальними вадами в Україні: вдосконалювалися навчальні плани та програми з урахуванням досягнень географічної науки та досвіду вчителів допоміжних шкіл, було диференційовано зміст програмного матеріалу залежно від його доступності для учнів із різним рівнем пізнавальних можливостей. Особливу увагу в цей час було приділено зміцненню матеріальної бази шкільної географії: збільшився випуск підручників, посібників, атласів та навчального приладдя, з'явилися географічні фільми, макети тощо. Формування нових підходів до перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок розумово відсталих учнів сприяло поліпшенню якості їхньої освіти. А з іншого боку, у цьому етапі мають місце певні прорахунки: спостерігалася незгодженість змісту програми та підручників з географії, тираж цих підручників українською мовою був недостатнім для забезпечення всіх допоміжних шкіл України, на уроках географії не розв'язувалися в повній мірі завдання національного виховання.

Література

1. Бондар, В. І., Золотоверх, В. В. Історія олігофренопедагогіки / В. І. Бондар, В. В. Золотоверх. – К. : Знання, 2007. – 375 с.
2. Обучение во вспомогательной школе. – М. : Просвещение, 1973. – 136 с.
3. Программы вспомогательной школы. – М. : Просвещение, 1977.
4. Программы вспомогательной школы. – М. : Просвещение, 1981.
5. Программы вспомогательной школы. Общеобразовательные предметы. – М. : Просвещение, 1971. – 320 с.
6. Программы специальных общеобразовательных школ для умственно отсталых детей. – М. : Просвещение, 1986.

References

1. Bondar, V. I., Zolotoverx V. V. Istorija oligofrenopedagogiki' / V. I. Bondar, V. V. Zolotoverx. – K. : Znannya, 2007. – 375 s.
2. Obucheny'e vo vspomogatel'noj shkole. – M. : Prosveshheny'e, 1973. – 136 s.
3. Programmy vspomogatel'noj shkoly. – M. : Prosveshheny'e, 1977.
4. Programmy vspomogatel'noj shkoly. – M. : Prosveshheny'e, 1981.
5. Programmy vspomogatel'noj shkoly. Obshheobrazovatel'nyye predmetry. – M. : Prosveshheny'e, 1971. – 320 s.
6. Programmy specy'al'nykh obshheobrazovatel'nykh shkol dlya umstvenno otstalyykh detey. – M. : Prosveshheny'e, 1986.

Головата А. О. Удосконалення навчальних планів, програм та підручників з географії для допоміжних шкіл в Україні (1970 – 1990 рр.).

У статті розкрито особливості розвитку теорії та практики географічної освіти розумово відсталих учнів у 70 – 80-ті роки ХХ століття. На основі конструктивно-критичного аналізу урядових постанов та наказів Ради Міністрів СРСР та Ради Міністрів УРСР, навчальних планів, програм та підручників з географії охарактеризовано структуру і зміст шкільних географічних курсів у визначений період, висвітлено позитивні та негативні з сучасної точки зору чинники і тенденції складного процесу оновлення змісту навчання географії в допоміжній школі. Визначено вплив заполітизованості змісту освіти на розвиток географічної освіти розумово відсталих учнів в Україні. Зазначено недоліки національного виховання дітей із інтелектуальними вадами на уроках географії через спрямованість змісту навчання на виховання в школярів любові до Радянського Союзу як своєї Батьківщини. Розглянуто поліпшення матеріальної бази та обладнання навчального процесу допоміжних шкіл в Україні. Наголошено на різноманітності активних форм і методів викладання географічного матеріалу,

вдосконаленні засобів унаочнення. Розкрито роль географії у розв'язанні освітніх, корекційно-розвивальних та виховних завдань, що стояли перед допоміжною школою у зазначені роки.

Ключові слова: шкільна географічна освіта, розумово відсталі учні, навчальний план та програма, підручники з географії, географічний кабінет, географічний майданчик.

Головатая А. А. Совершенствование учебных планов, программ и учебников по географии для вспомогательных школ в Украине (1970 - 1990 гг.).

В статье раскрыты особенности развития теории и практики географического образования умственно отсталых учащихся в 70 – 80-е годы XX века. На основе конструктивно-критического анализа правительственных постановлений и приказов Совета Министров СССР и Совета Министров УССР, учебных планов, программ и учебников по географии охарактеризованы структура и содержание школьных географических курсов в определенный период, освещены положительные и отрицательные с современной точки зрения факторы и тенденции сложного процесса обновления содержания обучения географии во вспомогательной школе. Определено влияние заполитизированности содержания образования на развитие географического образования умственно отсталых учащихся в Украине. Указаны недостатки национального воспитания детей с интеллектуальными недостатками на уроках географии из-за направленности содержания обучения на воспитание у школьников любви к Советскому Союзу как своей Родины. Рассмотрены улучшения материальной базы и оснащения учебного процесса вспомогательных школ в Украине. Отмечено разнообразие активных форм и методов преподавания географического материала, совершенствование средств наглядности. Раскрыта роль географии в решении образовательных, коррекционно-развивающих и воспитательных задач, стоявших перед вспомогательной школой в указанные годы.

Ключевые слова: школьное географическое образование, умственно отсталые ученики, учебный план и программа, учебники по географии, географический кабинет, географическая площадка.

Golovata A. O. Improvement of curriculums, programs and textbooks in Geography for schools for mentally retarded children in Ukraine (1970 - 1990).

The article is devoted to the development of theory and practice of geographical education of mentally retarded children in 70th – 80th of XXth century. Structure and subject-matter of school course of Geography is characterized on the bases of critical analysis of executive orders and decrees of USSR Cabinet Council and Ukrainian SSR Cabinet Council, curriculums, programs and textbooks in Geography. Positive and negative factors and tendencies of complex process of renewal of Geography teaching in schools for mentally retarded children are shown. Influence of political bias of education to the development of geographical studies of mentally retarded pupils in Ukraine is defined. Disadvantages of national education of mentally retarded children which are the result of education focus on upbringing love to USSR as Motherland are defined. Improvement of facilities and equipment for educational process in schools for mentally retarded children in Ukraine is shown. Verity of active forms and modes of instruction of Geography, improvement of supporting data is emphasized. Role of Geography in solution to educational, remedial and pedagogic tasks in schools for mentally retarded children is shown.

Keywords: school geographical education, mentally retarded pupils, curriculum and program, textbooks in Geography, geographical cabinet, geographical playground.

Стаття надійшла до редакції 21.10.2014 р.

Статтю прийнято до друку 29.10.2014 р.

Рецензент: д.п.н., проф. І.В. Дмитрієва

УДК 376.016-056.36:53

ІНТЕРЕС ДО НАВЧАННЯ ЯК СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ РОЗУМОВО ВІДСТАЛИХ УЧНІВ НА УРОКАХ ФІЗИКИ

Гончаренко Г.М.

Розвиток пізнавальної активності розумово відсталих учнів є однією із провідних проблем теорії і практики спеціальної педагогіки. Знаходження шляхів та засобів їхнього залучення до активної пізнавальної діяльності пов'язано із соціальними процесами, що відбуваються в суспільстві, і в зв'язку з цим із новим ставленням до пошуку інформації та отримання нових навчальних знань. Перед спеціальною школою постають нові проблеми виховання соціально активної особистості, яка може самостійно орієнтуватися в потоках різноманітної суспільної інформації. Тобто, спеціальна школа повинна навчити та виховати дитину, яка потребує корекції розумового розвитку, так, щоб у неї пізнавальна активність була стійкою рисою особистості.

Загальновідомо, що пізнавальна активність є однією з важливих рис особистості, оскільки вона є основою розвитку самостійності, творчої навчально-пізнавальної діяльності, розкриття її вподобань і здібностей.

Наукові основи розвитку пізнавальної активності розглядаються в багатьох дослідженнях психологів та педагогів – Л. Арістової, В. Ананьєва, Д. Вількєєва, Л. Виготського, М. Данилова, Б. Єсіпова, Д. Ельконіна, В. Лозової, В. Максимова, О. Матюшкіна, М. Махмутова, П. Підкасистого, Н. Половнікової, С. Рубінштейна, О. Савченко, Н. Тализіної, Т. Шамової, Г. Щукіної та інших. У дослідженнях А. Алексюка, Г. Ващенко,